Ч. 276 Второк 12 (24) грудня 1895. Рік V.

Виходить у Львові що дня (крім недїль і гр. кат. сьвят) о 5-ій годинї по полудни

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє і за зложенєм оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Староствах на провінциї:
на цїлий рік зр. 2·40
на пів року зр. 1·20
за чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цїлий рік зр. 5·40
на пів року зр. 2·70
на чверть року зр. 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Бесїда пос. Вахнянина

виголошена в Палатї послів на засїданю дня 11 грудня.

(Дальше).

Про той прикрий проява поговоримо ще близше при специяльній дебатї. Але одно повинно вже тепер стати ясним, іменно безусловна конечність з одної сторони зробити о скілько можна як найскорше пільгу малим господарям, з другої же сторони вишукати способи і дороги, щоби рішучо условя істнованя галицкого селянина зробити прецї зноснїйшими.

Уважаю ся длятого в праві із сего місця відозвати ся до п. міністра фінансів, котрий міг би о тім довідати ся із протоколу стенографічного, нехай він справу реформи податків рушить знову о скілько можна як найскорше; нехай послухає того всесторонного жаданя, щоби контингент податку ґрунтового значно зменшити; нехай обстане за тим, щоби катастер податку ґрунтового справедливо уреґульовано і нехай постарає ся о то, щоби обітниця, яку дало вже коаліцийне міністерство в справі управильненя належитостий, була сповнена хоч би лиш при помочи поодиноких новель.

А коли ще й Є. Екец. п. Міністер рільництва схоче розпочачи рівнобіжну акцию що-до розумного піднесеня рільництва — чи то через заводжене господарских спілок, автономних або централїстичних, то для мене все одно, або через то, що буде ся малого господаря відповідно поучати і розбуджати та образувати в нім духа дїланя — то були би ним прецї данї якісь услівя, коли не до усуненя, то прецї до улекшеня нужди галицкого селянина.

Перейду тепер на поле полїтичне. Не дуже то, що правда, поплатна робота, але я все-таки беру ся до неї, бо здає ся менї, що се поле в найновійших часах стало трохи урожайнійше. Причини сего з'явища можна легко здогадати ся. Після мого неміродайного мнїня лежить она в тім, що теперішне правительство, в противности до правительства коаліцийного не лиш не оминало национально-культурних справ, але взялось навіть за них певною рукою і не побояло ся заняти супротив них досить ясне становище.

Підчас коли до нас всїх, особливо же до т. зв. национальних меншостий ставлено якимсь дивним способом жаданє, щоби ми за всяку цїну оминали так дразливі справи национальні а займали ся виключно залагоджуванєм справ економічних, то видимо нинї то потїшаюче з'явище, що теперішна державна управа звернула свою увагу в першій лїнії як-раз на народні справи і поставила до народів Австриї, ба навіть до т. зв. национальних меншостий завізванє, щоби они свої претенсиї і потреби докладно означили і мов би старали змусити правительство до справедливого їх полагодженя.

То завізванє подїлало ожевляюче. Був то сьвіжий вітер для нашого корабля державного, що осів на скалах. Все то виглядає, як коли-б ми вступили в нову фазу внутрішного розвою Австриї, в котрій можна национальні жаданя не лиш без „вини оскорбленя більшости“ порушати, але в котрій есть і надія, що будемо могли не одні противности і застановленї на якийсь час справи залагодити в добрім порозуміню і з деякою прихильностию та по доброму.

Може бути і я то признаю, що проясненє взаїмних відносин национальних в нашій громадї державній вимагало споро часу, аж 35 лїт конституцийної ери, бо ми мусїли себе, так сказати би, виховувати. Ми мусїли через якийсь час присвоїти собі то переконанє, що не одні централїстичні забаганки асиміляцийні проминули без хісна, що гнет викликує лиш опір, що сильна офензива, витворює рівно сильну дефензиву, що понятє о якійсь неоднаковій вартости народів і язиків не має доброго оправданя. Ми мусїли зробити той досьвід, що зрілі народи — а зрілими народами в Австриї суть, здаєсь менї, всї народи — не хотять не лиш забути своєї мови, бо видять в своїй мові весь спосіб мисленя і відчуваня, свою душу, але що зрілі народи не дадуть ся ніякою земною силою відвести себе від свого национального розвою, бо ідея национальна есть за могуча, як щоби не могла оперти ся хоч би й як великому насильству.

Того всього мусїли ми насамперед учити ся з власного погляду і досьвіду, аж — як гадаю — бодай в тій хвили не стали ми зрілї і приступні для гадки, для тої здорової гадки, що був би час признати поодиноким народам Австриї свобідний розвиток і скріпленєм поодиноких різнородних частий нашого великого орґанізму державного зменшити его силу.

Спокій, з яким ми приймили поодинокі уступи програмової бесїди Є. Е. п. Президента Міністрів, уступи, в котрих була бесїда як раз о рівних правах застережених конституциєю всїм народам Австриї, в котрих згадувало ся о обективним, справедливим, безсторонним пошанованю оправданих жадань поодиноких на-

---

10)

Дещо з технїки.

(Дальше).

V.

Сьвітло електричне, каблукове і жарове. — Фабрикация вугля до сьвітла каблукового і жарових лямп електричних — Сьвітло ґазове. — Ґаз мішаний і ґаз водний. — Ґаз олїйний і осьвітлюванє ваґонів на зелїзницях. — Осьвітлюванє улиць і домів.

Минули вже часи і не вернуть ся, коли березова або липова скипка та олїйний каганець були одиноким способом, яким біднїйші люди могли робити собі сьвітло в хатї, коли лоєва сьвічка горіла на столї лиш у богатших, а коли восковими сьвічками сьвітило ся лиш по домах великих панів та в палатах королїв і цїсарів. А все-таки коли згадати про ті не так ще й дуже давні часи, то аж якось жаль стає за ними. Здаєсь, були то лїпші часи. Коли на селї при каганцї збирали ся дївчата на вечерницї і пряли, то й веселїйше було їм при тім сьпівати, бо було що не лиш прясти, але й було що попоїсти — нинї нема вже що не то прясти, але нема й чим поживити ся. Коли давнїйше ремісник сьвітив собі в довгих зимових вечерах лоєву сьвічку і вішав перед нею склянну баньку з водою, то певно не з такою журою брав ся до роботи, як нинї при сьвітлї нафти, ґазу а хоч би й електрики. Давнїйше коло одної лоєвої сьвічки збирала ся вся родина в один гурток при столї; хтось із старших брав на себе обовязок заедно „обтирати“ або „обясняти“ сьвічку, а другі всї при купцї робили свою роботу. Нинї, навіть в одній родинї, хоче вже кожде мати свій окремий ясний кутик, своє окреме сьвітло; за мало вже одної лямпи, треба бодай дві, три. Ба й ті лямпи вже недогідні — за темні, за мало дають сьвітла; от коби так електричне сьвітло або бодай яка жарова лямпа нафтова!

Часи дійстно змінили ся дуже, а хто того може не видить, нехай лиш гляне на то, як змінив ся спосіб осьвітлюваня. Сьвітло певно покаже ему ту зміну, але заразом покаже ему ще другу важну річ: спосіб осьвітлюваня іде в парі зі сьвітлом науки і річ доказана, що в котрім народї, в котрім краю минає ся більше сьвітла, там і більше сьвітла науки, там і нарід більше просьвічений. А де більша просьвіта, там і більший добробит в народї. Нема чого жалувати длятого за давними часами. Можуть бути добрі і теперішні часи, але для того, хто уміє користати з них та із сьвітла науки; тому певно і теперішний спосіб осьвітлюваня вийде лиш в хосен. А видимо то найлїпше не лиш на тих, що придумують всякі ради сьвітла і фабрикують всїлякі лямпи та прибори до осьвітлюваня, але й на тих, що користують ся новими способами осьвітлюваня.

Коли вже сама нафта зробила в осьвітлюваню великий переворот і не лиш майже зовсїм убила фабрикацию сьвічок лоєвих, то ще більший переворот зробило в сїм взглядї сьвітло електричне, котре знов підкопало фабрикацию ґазу до осьвітлюваня і завело з ним борбу на житє і смерть, котра як раз тепер таки в наших очах відбуває ся. Скрізь по більших містах заводять вже осьвітлюванє електричне не лиш улиць, але й поодиноких домів, головно же фабрик і склепів. По чиїй сторонї більша сила, не трудно пізнати; досить лиш подивити ся вечером, як горить десь далеко на передмістю нафтова лїхтарня а в середині міста ґазова лїхтарня побіч лямпи електричної. Одним словом сказавши, не маємо нинї лїпшого сьвітла, як сьвітло електричне. Та в нїм лиш ще недогода, що оно за надто ясне і ще трохи за дороге. Але й та недогідність уступає від часу, коли по більших містах чи то для порушуваня електричних зелїзниць, чи в яких инших цїлях промислових заводять машини для електрики і від коли придумано жарове сьвітло електричне.

Сила електрична дає нам два роди сьвітла, котрим годить приглянути ся близше, тим більше, що оба ті роди уживають ся нинї вже досить загально і кождому чоловікови,

родів правительством, в котрих взиває ся нас, щоби ми сотворили і укріпили мирне пожите народів Австрії під окликом обопільного вирозуміня, під знаком справедливости — той спосіб вказує також на то, що предложені принципи не суть вже для нас чужі.

Гадаю, що ми повинні бути готові, відповісти тому зазивови правительства, щоби принцип рівноуправненя всіх заповідженний правительством не змарнів в практичнім переведеню в наслідок нашої вини, в наслідок нашого упертого еґоїзму.

Я не був песимістом і не есьм ним нині і длятого хочу глядіти в найблизшу будучність з якимсь довірєм.

Гадаю, що народи Австрії вже так пересичені народними спорами, і що ті довголітні народні спори так для нас безпожиточні і завстиджуючі, що не повинно би бути нікого, хто не добачував би конечности правного здефініованя і практичного переведеня згаданих принципів.

(Дальше буде)

Нова війна в виду.

Ледви що рознеслись слова президента Сполучених Держав північної Америки, Клївеленда, по сьвіті, як вже и заколот в Туреччині і поражка Італіянців в Абесинії стратили свое значіне в виду тих важних слів, якими президент Клївеленд відозвав ся до американьского сенату і пригадав єму т. зв. доктрину Монро'го. Весь сьвіт зрозумів ті слова так, що межи Сполученими Державами а Анґлією заносить ся на грізну війну.

Що-ж то єсть наука або доктрина Монро'го? — Було то в перших десятках сего столітя. В Европі верховодив тогди т. зв. „сьвятий союз“, котрий поборював всякі революцийні рухи, які потрясали тогдішною Европою. Була отже хвиля, коли здавало ся, що той сьвятий союз схоче виступити і в обороні інтересів Ішпанії в Америці, де бунтували ся ішпаньскі кольонії против матерного краю. Сполучені Держави північної Америки не хотіли до того допустити і їм при помочи своїх дипльоматів удало ся притягнути на свою сторону Росию і Анґлію, котрі тихцем признали т. зв. науку Монро'го.

Президентом, другим з ряду, був тогди в Сполучених Державах Джемс Монро (James Monroe). Коли отже заносило ся на то, що сьвятий союз готов був вмішати ся до справ американьских, видав Монро 2 грудня 1823 до сенату і до палати репрезентантів посланиє, в котрім подав основи політики, якої мають держати ся Сполучені Держави. Основи тої політики містять ся більше менше в слідуючих словах:

„Першою і фундаментальною засадою політики Американців єсть не мішати ся ніколи в спори Европи. Другою засадою єсть, щоби Европа мішала ся до справ американьских. Америка, північна і полудиева має ряд інтересів, що суть зовсїм окремі від інтересів Европи і не стоять з ними в звязи. Америка повинна для того мати свою окрему систему в політиці. Підчас коли Европа силує ся остатись вітчиною деспотизму, повинна Америка старати ся бути вітчиною свободи“.

То єсть наука Монро'го, на котру тепер по 75 роках покликав ся президент Клївеленд. Що ж дало єму до того причину?

Ото Анґлія веде спір з полуднево-американьскою републикою Венецуелею. Анґлія має там свою кольонію, а границя межи тою кольонією а Венецуелею не єсть докладно означена. Венецуеля каже, що кусень пустої землї належить до неї, а Анґлія обстає при тім, що та земля належить до анґлійскої кольонії. До того отже спору вмішали ся тепер Сполучені Держави а президент Клївеленд покликуючись на науку Монро'го єсть тої гадки, що сю справу повинні залагодити Американці самі а конґрес в Вашінґтоні ухвалив навіть відповідну суму для комісиї, котра має сю справу розслїдити.

Здає ся однакож, що розходить ся тут о щось иншого. Поминувши вже то, що Клївеленд скористав з нагоди, щоби може зробити ся популярним і бути знову вибраним на президента, єсть ще й друга важна річ, а та як раз непокоїть Анґлію. Сполучені Держави, носять ся, здаєсь з гадкою забрати Канаду, а в такім случаю прийшло би певно до війни межи Америкою а Анґлією. Що Американці дїйстно думають о війнї, найліпшим доказом то, що в сенаті поставлено внесене в справі будови шести нових кораблїв і 25 торпедовців для оборони побережа.

Перегляд політичний.

На суботнїшнім засїданю Палати послів залагоджено буджет міністерства кравової оборони і справу звільненя порожних домів від податку чиншового, на тім закінчено засїданя перед сьвятами.

В цілій Італії наробила великого шуму вість, що якийсь австрийский купець недавно тому продав Абесинцям 250.000 штук давних карабінів Венцля, уживаних в Австриї і 5 міліонів патронів. То пояснило, длячого Абесинцї могли побити Італіянців.

З Америки надходять успокоюючі вісти. Американьскі ґазети доносять іменно, що не лиш не вибухне війна, але за кілька днїв нїхто навіть не буде о нїй говорити.

Новинки.

Львів дня 23 грудня 1895

— **Іменованя.** Президия ц. к. висшого Суду кравового у Львові іменувала канцелїстами окружних судів: Авт. Ґрубера з Золотого Потока для Коломиї, Альфр. Вінтера з Рожнітова для Коломиї і Ів. Бляжика вахмайстра жандармериї для Перемишля; дальше канцелїстами судів повітових: Едв. Квяциньского, підофіцира 30-го полку піхоти для Порохняка, Мих. Скульского вахмайстра жандармериї для Рожнітова, Стеф. Плянка підофіцира 24-го полку піхоти для Городенки; вкінци диєтарів табулярних у Львові Мар. Равха для Потока Золотого і Войт. Студиньского для Бирчи.

— **Перенесеня.** Львівский ц. к. висший Суд кравовий переніс канцелїста для веденя книг ґрунтових при суді повітовім в Бірчи Володисл. Шетину до Збаража.

— **Холера.** Дня 20 грудня було 7 недужих на холеру осіб в Галичині; того дня виздоро-

---

хоч би лиш трохи письменному, треба вже знати, що то єсть сьвітло електричне і звідки оно бере ся. Каблукове сьвітло електричне єсть старше як жарове, то-ж і від него зачнемо.

Вже попереду розповіли ми, як виглядає прилад Вольти до робленя сили електричної (злютовані разом плитки цинкові і мідяні поскладані на переміну з кусниками сукна в десять високий стовпик). Коли до цинкової плитки на самім споді причепити один мідяний дріт, а до мідяної плитки на самім вершку стовпа другий, і зблизити їх кінцями до себе, то в стовпі робить ся сила електрична і виходить з міди одним дротом та іде до цинку другим дротом а з цинку знов іде до міди. В той спосіб настає ток електричний — сила електрична нїби тече з одного кінця в другий. Отже анґлійский учений Деві (Davy) ще в 1812 р. причепив був до одного дрота один вуглик з дерева (на цаль довгий а шесту часть цаля грубий), а до другого дрота другий; коли відтак зблизив оба дроти вугликами до себе, то зробило ся дуже ясне сьвітло, котре каблуком ішло від одного вуглика до другого, при чім оба вуглики дуже борзо згоріли, бо були за мягкі. Тим способом винайдено сьвітло електричне

Але до лямпи електричної було ще далеко: її придумав Француз Фоколь аж в 1848 р. Як вже звістно, оба вуглики на кінцях дротів від приладу електричного мусять бути так до себе заєдно зближені, щоби сила електрична могла переходити з одного в другий. Але вуглики згарають і стають коротші а через то перериває ся ток електричний. Коли ж має бути непереривне сьвітло, то треба ті вуглики заєдно присувати до себе. Отже треба було придумати такий прилад, котрий би сам ті вуглики присував до себе. Фоколь зробив таку скриночку, в котрій на горішнім денци причепив стовпчик з мягкого зелїза і обвив его дротом від приладу, що робив електричну силу; з того стовпчика переходив дріт до двох маленьких колїсцят, межи котрими пересував ся з гори на долину окремий дріт, що держав вуголь з гори. До другого денця скринки з під споду був причіплений знову кусень дроту, що держав другий вуголь з долини в гору; до сего кусня другу причепив він другий дріт від приладу до робленя сили електричної. Ток електричний переходив тепер так: одним дротом ішов до скринки на зелїзний стовпчик а звідси до колїсцят і дрота між ними що держав горішний вуголь; другим дротом до того дрота під сподом скринки, що тримав другий вуголь з долини в гору. Крім того в серединї скринки причепив він ще таке зелїзко, котре на однім кінци обертало ся на завісї то в гору, то в долину, а на другім кінци ловило за той дріт, що посував ся між колїсцятами і держав горішний вуголь. Коли-ж було пустити ток електричний, то зелїзний стовпчик ставав маґнетичний і притягнув до себе зелїзко під сподом а то зловило дріт з горішним вуглем і держало его. Сила електрична переходила тогди з одного вугля на другий і сьвітила. Коли-ж вуголь згарав і ставав коротший а через то мав вже ток електричний перервати ся, то стовпчик зелїзний в скринцї тратив свою силу притягаючу, пускав зелїзко під сподом, а то знов пускало дріт з вуглем в долину і той підсував ся близше до долїшного. Але в тій хвили, скоро лиш на стілько підсунув ся, що ток електричний міг знову з вугля на вуголь переходити, то зелїзний стовпчик в скринцї набирав знову притягаючої сили, потягнув зелїзко під сподом до себе, а то зловило дріт з вуглем і держало доти, доки аж знову вуголь трохи не згорів і не став коротший. В той спосіб сама лямпа підсувала собі вуголь після потреби.

В подібний спосіб суть зроблені й нинїшні лямпи для каблукового сьвітла електричного. Цїлий той прилад разом з вуглями вкриває баня з порцеляни або матового (не прозорого лиш просьвітляючого) скла, а то длятого, що електричне сьвітло, котре має майже четверту часть сили сьвітла сонця, було би без банї дуже ясне і разило та зривало би очи. Тепер вже зрозуміємо, для чого електричні лямпи від часу до часу блимають, пригасають, і знову сьвітять яснїйше — то лямпа підсуває собі тогди вуголь. З першими того рода лямпами була велика недогода, бо коли було кілька лямп одна коло другої, то скоро одна стала блимати, то зараз блимали і всї другі, а дуже часто одна або друга и погасла. Давнїйше, бачите, пускано ток електричний з одної лямпи до другої; коли отже перша лямпа підсувала собі вуголь, то зараз підсували і всї другі, чи було потреба, чи нї. В декотрій лямпі ще не згорів був вуголь на стілько, щоби его підсувати, а лямпа вже підсувала; сьвітячий каблук став коротший і лямпа зле сьвітила, або таки й гасла. Длятого пускають тепер від одної машини електричної ток електричний окремими дротами.

Найважнїйшою річчю при каблукових лямпах електричних єсть вуголь. Деві, як сказано уживав мягкого вугля з дерева, але при тім показало ся, що вуголь той дуже борзо згарав. Підчас гореня відривають ся маленькі частинки від одного вугля — найсильнїйше від горішного — і перелїтають сьвітячим каблуком на другий. При тім показало ся ще й то, що сила електрична в горішнім вуглі іде найбільше самою серединою; вуголь той, хоч би був кінчастий, стає тупий, а в его се-

віла одна особа, так що лишило ся в лїченю ще 6 осіб.

— **Живцем похоронені.** У Відни від середи рана викликала великий несупокій пригода, яка мучила ся в дільници Деблїнґ при ул. Зільблерштрасе, де завалила ся стара керниця і засипала двох робітників, котрі еї чистили і направляли. То були 30-лїтний помічник кирничний Антін Айпельдавер, жонатий і 30 лїтний мулярский челядник Леопольд Юнґвірт, також жонатий. Прикликані зараз на місце нещастя інжинери орекли, що засипаних можна уратувати лише в той спосіб, що викопае ся сусїдну, засипану вже, стару кирницю і з еї дна попід землю добуде ся до нещастних робітників. Забрано ся зараз до тої роботи, хоч була слаба надія застати нещастних при житю. Місце нещастя облягали тисячні товпи. В пятницю рано, по 36-годинній роботї, коли вже щезла всяка надія на виратоване засипаних, почули нагле робітники голос, добуваючий ся з глубини: „Господи Боже! Хто там?“ Один з робітників пізнав голос Айпельдавера. Вскорі потім дав ся чути голос і другого засипаного Юнґвірта. Однако ратункові роботи могли лиш дуже поволи поступати. Нечислені товпи публики, богато інжинерів і урядників стояло мимо зливного дощу цїлу ніч коло кирницї, дожидаючи з напруженем кінця. Около півночи ратункова акция поступила так далеко, що можна було подати засипаним вино і коняк. Они стояли просто, на плечах опирали ся їм цегли, так що кождої хвилї грозила їм смерть. О першій годинї в ночи робота ратункова ще не скінчила ся. Юнґвірт був вільний до пояса, але чверть години був без притомности. Аж над раном удало ся его добути ще живого; Айпельдавера відкопано також, але він вже не жив. Лїкарі, мають надію, що удасть ся їм удержати Юнґвірта при житю.

— **Многоженьство.** В Берлинї засудив суд сими днями якогось Йонаса Йолеса, жидівского кантора, на 9 місяців вязниці за многоженьство. Йолес змінював жінки після вподоби — як одежу. Опустивши вскорі по вінчаню свою першу жінку десь в Росиї, подружив ся небавом з другою, але й з тою не довго жив. За кілька місяців навкучилась ему і тота друга товаришка жити, отже покинув еї і пошукав третої. Зі страху перед карою перенїс ся відтак до Німеччини і осів в Свінемінде під прибраним назвищем Пінкаса Вебера. По якімсь часї перебрав ся потайки до Королївця, але сам — жінку покинув в Свінемінде. В Королївци також не дармував. В короткім часї пізнав ся з дочкою одного богатого купця і оженив ся з нею. Але коли минули перші місяці, Йонас Йолес забрав жінцї 700 марок, опустив еї і став оглядати ся за новою, вже пятою з ряду товаришкою житя; та тимчасом полїция дізнала ся о его штучках і зробила їм конець, арештуючи Йолеса. Йолес походить з Угорщини, звідка утїк з войска 1885 року.

— **Цїни псів** в Америцї і Англії доходять часом назвичайної висоти. Недавно один Американець заплатив за пса з гори сьв. Бернарда 12500 зр., а один Англичанин купив пса також тої раси за 14.000 зр.

— **Фальшівники банкнотів.** У Відни при ул. Ляндштрасе зайшла онегди до різницкого склепу якась убого одїта жінка і платячи за товар подала десятку, котра — як сказала жінка різника — мала бути фальшива. Почувши той закид витягнула купуюча другу десятку, вже правдиву і подала різничці, але она післала тимчасом по полїцианта, котрий жінку арештував. На улици приступив до полїцианта чоловік в лїтнім робітничім одїню, та просив его, щоби увільнив увязнену, бо то его жінка. Коли ж полїциянт відповів, що й его арештуе, став той чоловік утїкати і випив щось з малої фляшини, котру мав при собі. Его задержано і спроваджено на полїцию. Тут, коли арештована жінка переступала поріг, упала мертва на землю, а арештований зімлїв також і дістав страшні корчі жолудка. Ему подано зараз поміч і по кількох годинах він прийшов до себе. При нїм найдено 22 фальшивих десяток. Переведене полїцийне слїдство викрило такі подробицї: Арештований мужчина називае ся Кравтґавф, арештована жінка, що померла від отруї, була его материю. Кравтґавф був зі званя рисівником і від десятьох лїт фальшував гроші, купони і льоси, а від кільканайцятьох лїт шукають за ним полїциї всїх держав. В его мешканю найдено фальшивих льосів на 100.000 зр., між ними були й краківскі льоси. В каменици, де мешкав, уважано его за богатого чоловіка, хоч він жив з материю дуже невибагливо і лише часто виїздив. Найдені фальсифікати знаменито викінчені. Его мати була вдовою по урядникy асекурацийнім. З причини, що в его мешканю не найдено прас до відбиваня фальсифікатів, гадае полїция, що фальшівник мав ще друге мешкане. Его минувшість дуже темна. В р. 1887 арештовано его під закидом зневаженя і убитя молодої дївчини, але для недостачі доказів випущено его на волю. Тодї найдено у него фляшину з отруею ціянкалї. Вскорі потім засуджено его в місти Урфар за провину против обичайности. Тепер при ревізиї найдено у фальшівника книжочку, в котрій Кравтґавф дуже точно записував свої фальсифікати. Виходить з неї, що від 1887 року пустив він в обіг фальшивих гроший за 50.000 зр. Богато гроший програвав він на біржи і видавав богато на свої любки. Его житю не грозить небезпечність, лише що не може ще довго говорити.

Телеграми

Відень 23 грудня. Найдост. Архікн. Кароль Людвик приймав вчера на авдиенциї між иншими міністра справ заграничних гр. Ґолуховского.

Відень 23 грудня. Зачувати, що на вчерашний конференциї словеньских послів до Сойму і Ради державної в Марбурзї ухвалено, що серед теперішних відносин словеньскі посли не можуть вступити до стирийского сойму.

Рух поїздів зелїзничих

важний від 1 мая 1895, після середно-европ год

Відходять до

	Посиішні			Особові			
Кракова	8·40	2·50	11·	4·55	10·25	6·45	—
Підволочиск	—	1·56	5·40	—	9·50	10·20	—
Підвол. з Підзам	—	2·10	3·	—	10·14	10·44	—
Черновець	6·15	—	—	10·30	2·40	—	—
Черновець що по неділка	—	—	—	10·35	—	—	—
Стрия	—	—	—	5·25	9·33	—	7·38
Сколього і Стрия	—	—	—	—	—	3·00	—
Белзця				9·15	7·10		

Приходять з

Кракова	1·22	5·10	8·40	7·00	9·06	9·00	—
Підволочиск	2·25	10·00	—	8·25	5·00	—	—
Підвол. з Підзам.	2·13	9·44	—	8·12	4·33	—	—
Черновець	9·50	—	—	1·32	7·37	—	—
Черновець що по неділка	—	—	—	6·17	—	—	—
Стрия	—	—	—	12·05	8·10	1·42	—
Сколього і Стрия	—	—	—	9·16	—	—	—
Белзця				8·00	4·40		

Числа підчеркнені, означають пору нічну від 6 год. вечером до 5 год 59 мін. рано.

Час подаемо після годинника середно-европейского; він різнить ся о 36 мінут від львівского: коли на зелїзници 12 год., на то львівскім годиннику 12 год. і 36 мін.

Поїзд блискавичний зі Львова 8·40 рано, в Кракові 1·48 по полудни, у Відни 8·56 вечер.

Поїзд блискавичний до Львова 8·40 вечер, з Кракова 2·04 по полудни, з Відня 7·01 ран о.

За редакцию відповідае: Адам Креховецкий.

редині робить ся ямка. Також показало ся, що кінчастий вуголь дае лїпше сьвітло, як рівний і тупий. Длятого вже Деві робив собі пізнїйше штучний вуголь; він товк вуголь з дерева мілко, мішав его з мазею, а відтак випалював. В сороковых роках роблено з потовченого вугля і сирупу цукрового тїсто, з котрого формами вироблювано вуглики, випалювано їх, а відтак, коли ще жаріли ся, гашено в розпущенім цукрі. Тепер фабрикация вугля до лямп електричних творить окрему галузь промислову.

Ще в 1880 р. зроблено той досьвід, що до електричних лямп надае ся найлїпше т. зв. ретортовий вуголь і з того часу настали в Німеччинї і Америцї фабрики, що его виробляють. Осередком фабрикациї того вугля в Европі есть місто Нюрнберґ в Бавариї, де есть аж сїм великих того рода фабрик. Тут уживають до того т. зв. ґрафіт ретортовий т. е. твердий і тяжкий останок, який осїдае в розпалених ретортах (рурах), в котрих випалюють з вугля камінного ґаз до осьвітлюваня. Той ґрафіт розбивають насамперед в ступах на менші куснї, відтак пускають ше на окрему машину, котра розбивае его дрібоньку, опісля пересївають і мелють дуже мілко. Так зроблену муку з того ґрафіту дають до окремої машини, котра з якоюсь домішкою робить з неї тїсто. Що то за домішка не знати, бо фабрики держать еї в тайнї. Із зробленого так тїста крае окрема машина лїсочки відповідної довготи і грубости. Ті лїсочки вкладае ся відтак до сталевого кітлика (цилїндра), в котрий втискае ся тілько воздуха, що він тисне 25 разів сильнїйше як воздух над землею. Тим способом виробляе ся 2 до 3 тисячів вугликів до лямп на годину.

Трохи инший есть американьский спосіб. В Америцї роблять той вуголь не з ретортового ґрафіту, але з тих пригарків, які лишають ся в кітлах при рафінериї нафти. Коли іменно з кітла (реторти) виженить ся вже всю нафту і всї прочі густі олїї, то лишае ся ще на споді чорна, блискуча маса, котру відтак доти палять, доки аж она не стане жаріти ся білим сьвітлом. Ті пригарки мелють відтак на муку і мішають з мазею (тером з вугля камінного), огрівають і мішають доти, доки аж цїла маса не виглядае так, як коли-б хтось змішае чорний пісок з чорними кремінцями. Відтак мелють ту масу ще раз і сухий порох прасують у формах на вуглики. До прасованя служать дві великі плити сталеві, в котрих суть рівцї так довгі і так широкі, як мають бути вуглики. Плити мусять бути з дуже доброї сталї, щоби витримали ту велику силу, якої уживають при прасованю. Поропок важить ся окремо на кождий вуглик, а робітник розсипае его відтак рівномірно в кождий ровець спідної плити і вкривае еї зверха другою. Відтак огрівають ся плити поволи чим раз більше, щоби з порошку зробила ся маса даюча лїпше спрасувати ся, а коли плити виймуть ся з печи, вставляе ся їх під прасу, котра тисне на них силою 40.000 кільоґрамів. Коли форми вистигнуть, отвирае ся їх і виймае з них вуглики. Так зроблені вуглики називають ся „сирі“ і їх треба ще раз випалювати. В тій цїли кладуть їх верствами в печи, присипують піском і відтак випалюють. Крім того покривають ще американьскі вуглики тоненькою верствою металевою, через що они проводять лїпше силу електричну і суть тревалїйші. Наконець їх обточують на кождім вуглику один кінчик, а відпадаючий при тім порох збирають ще окремими до того машинками.

Додати тут потреба, що крім описаних повисше вугликів виробляють ще т. зв. кінотові вуглики, котрі зверха мають густїйшу, а в середині, ніби кнїт, рідшу масу.

(Дальше буде).

ІНСЕРАТИ.

З друкарні В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.